

Yttrande över betänkandet Organbevarande behandling för donation

Dnr 02674-2019

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att lämna yttrande enligt förslag.

Sammanfattning

Slutbetänkandet av 2018 års donationsutredning lämnar förslag på ändringar i lagen om transplantation samt i offentlighets och sekretesslagen. Ändringarna ska bidra till en ändamålsenlig och rättssäker ordning för organdonation samt tillåta organbevarande behandling på en levande person. Förslaget bidrar till att ett större antal organ kan tillvaratas från avlidna och därmed hjälpa ett större antal människor.

Region Norrbotten ställer sig positiv till utredningens förslag med undantag av tidsgränsen om 24 timmar för organdonation efter det att personen avlidit, då detta kan orsaka svårigheter för områden med långt avstånd till närmaste transplantationscentrum.

Ärendet

Utredningen har fokuserat på den möjliga donatorn och tagit ställning till om det kan accepteras att medicinska insatser och kroppsliga ingrepp genomförs på en levande person för att hjälpa en annan människa. Huvudregeln är att organbevarande behandling ska pågå så kort tid som möjligt och i högst 72 timmar. Beslut om att inte inleda eller inte fortsätta livsuppehållande behandling avgör från vilken tidpunkt organbevarande behandling kan ges. Enligt lagen om kriterier för bestämmande av människas död får medicinska insatser fortsätta 24 timmar efter att personen avlidit.

Vid sidan av juridiken har utredningen även haft i uppdrag att göra etiska avvägningar. Inom den medicinska etiken finns ett antal principer som aktualiseras; människovärdet, principen att göra gott, inte skada patienten, rättvisepincipen och rätten till självbestämmande. Flera grundprinciper kan stå i strid med att vidta medicinska åtgärder på en medvetlös patient för att detta ska gynna någon annan. Samtidigt är behovet av organ för donation betydligt större än tillgången på organ. För att medicinska insatser ska vara tillåtna anser utredningen att de måste förenas med ett antal lagbestämmelser som sätter gränser för vad som är tillåtet och vad som inte är det. För att höja organmottagarens livskvalitet eller rädda livet på en människa är transplantation den enda metod som finns till hands. Genom att minimera risken för skador och utesluta att insatserna förorsakar något lidande för den möjliga donatorn kan vissa åtgärder vara etiskt försvarbara. Om organbevarande behandling står i konflikt med exempelvis smärtlindrande vård, så ska den smärtlindrande vården ges företräde.

En central utgångspunkt för utredningens bedömningar är att det går en gräns vid tidpunkten då läkarna konstaterar att det inte finns någon utsikt för patienten att överleva och anger en tidsram för hur länge medicinska insatserna får pågå. Av hänsyn till den möjliga donatorn men även till närstående är det rimligt att sätta en gräns för hur länge organbevarande behandling får ges.

Utredningen slutsats är att en tidsgräns som tas in i lag ska avse donation för en normalsituation och för flertalet möjliga donatorer. Vidare anser de att 72 timmar från ställningstagandet om att inte inleda eller inte fortsätta livsuppehållande behandling ska utgöra en sådan gräns. Flertalet patienter med en omfattande hjärnskada, där det finns misstanke om att total hjärninfarkt kommer att utvecklas, kommer att drabbas inom denna tid. Tidsgränsen ska gälla för den vård som får ges under tiden den möjliga donatorn fortfarande är i livet. Efter att denne har avlidit får medicinska insatser fortsätta i ytterligare 24 timmar i enlighet med 2 a § lagen om kriterier för bestämmande av människans död. Utredningens direktiv omfattar endast medicinska insatser på levande personer men anser att lagstiftning för tiden efter döden också behöver ses över.

Ambition har varit att skapa en tydlig och förutsägbar lagreglering som även medger viss flexibilitet. Målet med lagstiftningen ska vara att respekten för människovärdet upprätthålls samtidigt som den möjliga mottagarens intresse tillgodoses. Förhoppningen är att en enhetlig tillämpning inom hälso- och sjukvård, tillsammans med medicinteknisk utveckling, ska leda till att ett större antal organ kan tillvaratas från avlidna. Förslagen ska inte medföra ökade nettokostnader för sjukvårdshuvudmännen.

Förslagen kompletterar betänkande Organdonation – En livsviktig verksamhet (SOU 2015:84). I betänkandet lämnas förslag på ändringar i lagen (1995:831) om transplantation samt förslag på ändringar i offentlighets och sekretesslagen (2009:400). Lagförslagen berör frågor som är komplexa utifrån etisk, juridisk och medicinsk synvinkel. Samtidigt är förslagen i huvudsak en kodifiering av vad som görs i dag. Utredningen bedömer att de nya bestämmelserna bör kunna träda i kraft den 1 september 2020.

Bilagor:

Remiss Organbevarande behandling för donation (SOU 2019:26)

Protokollsutdrag skickas till:

Socialdepartementet

Divisionschefer Närsjukvård

Divisionschef Länsjukvård

Verksamhetsdirektör

Ekonomi- och planeringsdirektör